

Recenzja rozprawy doktorskiej

Imię nazwisko: mgr Joanna Trubiłko

Tytuł: „Morfofunkcjonalne uwarunkowania zawodników uprawiających futbol amerykański z uwzględnieniem specjalizacji na boisku podczas gry”

Promotor: prof. US dr hab. Monika Chudecka

Promotor pomocniczy: prof. US dr Elżbieta Sieńko-Awierianów

Recenzent: prof. AWF dr hab. inż. Marek Sokołowski - Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu

1. Podstawa prawna sporządzenia recenzji

Podstawą wydania opinii jest pismo prof. US dr hab. Renaty Urban - Przewodniczącej Rady Naukowej Instytutu Nauk o Kulturze Fizycznej w Uniwersytecie Szczecińskim z dnia 23.02.2023 roku (NKF. 4010.32019) do pełnienia funkcji recenzenta rozprawy doktorskiej mgr Joanny Trubiłko.

2. Wartość naukowa rozprawy

Czynnikami selekcji kwalifikującym zawodnika do określonej dyscypliny czy konkurencji sportu są odpowiednie właściwości morfologiczne. Są one uwarunkowane czynnikami genetycznymi i środowiskowymi. Optymalne dostosowanie zawodników do wymagań, jakie stawia określona dyscyplina sportowa jest wynikiem odpowiedniej budowy morfologicznej oraz treningu sportowego, który wpływa modelująco na niektóre parametry. U sportowców młodych wpływ ukierunkowanego treningu wydaje się szczególnie znaczący. Budowa morfologiczna stanowi jeden z trzech podstawowych komponentów sprawności fizycznej. Somatyczne uwarunkowania sprawności fizycznej obejmują analizę takich predyspozycji morfologiczno-strukturalnych jak: wielkość i budowa ciała człowieka, proporcje między poszczególnymi segmentami ciała oraz poziomowi rozwoju składowych masy ciała. Analiza wartości parametrów somatycznych wykorzystana jest między innymi w naborze i selekcji do różnych dyscyplin sportu z uwzględnieniem specjalizacji.

W Polsce futbol amerykański jest młodą, ale bardzo dynamicznie rozwijającą się dyscypliną sportową, zyskującą coraz większą popularność. Wybór tematu dysertacji należy oceniać bardzo pozytywnie. Recenzowana praca jest jedną z nielicznych poruszającą wiele aktualnych, interesujących zagadnień związanych z morfologiczną charakterystyką i analizą składu ciała, oceną siły mięśni oraz diagnozą reaktywności na wybrane bodźce - próg bólu zawodników. Dokonano także oceny częstotliwości występowania hipermobilności stawów. Badania wykonano w zespołach najwyższej ligi futbolu amerykańskiego w Polsce. w związku z tym uzyskana wiedza na temat morfofunkcjonalnych uwarunkowań zawodników futbolu

amerykańskiego z uwzględnieniem specjalności na boisku w trakcie gry wydaje się ważnym zagadnieniem naukowym.

Pani mgr Joanna Trubiłko podjęła zatem temat, którym zajmowało się mało autorów, badanie nie zawsze były jednoznaczne i najczęściej dotyczyły wąskiego problemu (traktowane przyczynowo) podczas gdy wybór tematu wpisuje się w nurt badań z zakresu poszukiwania wiarygodnych zależności oceny zróżnicowania zawodników w futbolu amerykańskiego z uwzględnieniem specjalności na boisku podczas gry, jak również pozycji zespołu w rankingu końcowym rozgrywek ligowych. Ujęcie tematu pracy przez Doktorantkę ma charakter wielopłaszczyznowy i stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. z tych względów temat w pełni zasługuje na potraktowanie jako dysertacja doktorska. Posiada walory poznawcze dla nauk o kulturze fizycznej, a wyniki badań mogą być wykorzystane przez naukowców, doktorantów oraz trenerów. Podjęty w pracy temat oceniam zatem jako ambitny i ważny.

3. Poprawność redakcyjna rozprawy

Praca liczy 104 strony, w tym: piśmiennictwo, streszczenie w języku polskim i angielskim, spis tabel i rycin oraz trzy załączniki. Całość materiału statystycznego w części głównej pracy jest zaprezentowana w formie 12 tabel i 2 rycin, poprawnie przedstawiono rezultaty analizy statystycznej. Struktura pracy oddaje główne elementy procesu wielotwórczego. Autorka przyjęła klasyczny układ rozdziałów dysertacji doktorskiej z wydzielonymi sześcioma rozdziałami: wstęp, cel pracy, materiał i metody, wyniki badań, dyskusja, podsumowanie wyników i wnioski. Całość ułożona jest logicznie, a forma prezentacji jest bardzo przejrzysta.

4. Wartość merytoryczna pracy

Tytuł pracy sformułowany właściwie, jest zwarty i komunikatywny. Trafnie oddaje najistotniejsze elementy treści pracy. Doktorantka uzasadnia problem naukowy w sposób przekonujący powołując się na dobrze dobrane piśmiennictwo. Zebrana literatura liczy 143 prace z okresu od 1928 roku z czego większość (90%) to wydawnictwo z ostatnich 20 lat. Publikacje w języku angielskim stanowią 68% piśmiennictwa.

W pierwszej części dysertacji Autorka opisuje podstawy problemu badawczego, szczególnie koncentrując się na kwestiach genetycznych i środowiskowych uwarunkowań budowy ciała zwracając uwagę na predyspozycje osobnicze oraz kryteria doboru i selekcji w sporcie z uwzględnieniem danej dyscypliny sportowej. w dalszej części pracy scharakteryzowano futbol amerykański, przedstawiono podstawowe zasady gry oraz stan badań w zakresie podjętej dysertacji doktorskiej. Oceniając ten rozdział uważam, że Autorka dysertacji wykazała się znajomością literatury (w tym terminologii) związanej z tematem pracy. Stwierdzam, że sposób opracowania jest odpowiedni. Na podstawie wykonanego przeglądu literatury przedmiotu Doktorantka przedstawiła główny cel pracy i podjętych badań, które zostały sformułowane poprawnie. Sprowadza się on do rozwiązania czterech zadań badawczych, którym Autorka nadaje postać pytań. Zagadnienia te, moim zdaniem są postawione poprawnie, są także rozstrzygalne przy zastosowaniu odpowiednich sposobów postępowania. Operacjonalizując problematykę

badawczą zdefiniowano pięć hipotez. Założenia zostały właściwie sformułowane. Na wysoką ocenę zasługuje fakt, że Doktorantka przykłada uwagę do praktycznych aspektów badanych zagadnień podnosząc wartość przeprowadzonych badań.

Mając na celu weryfikowanie hipotez badawczych przeprowadzono badania na reprezentatywnych dziewięciu zespołach najwyższej ligi futbolu amerykańskiego w Polsce.

Ogół materiału badawczego stanowiło 300 zawodników, a badania przeprowadzone zostały w latach 2018 i 2019. Badani zawodnicy zostali podzieleni na trzy grupy ze względu na pełnione zadania i pozycje, jakie zajmują na boisku. Zastosowany materiał badawczy nie budzi zastrzeżeń. Metodyka badań obejmowała: pomiary (12) cech morfologicznych, według zasad antropometrii wykonano pomiary ciała zgodnie z techniką Martina opisaną przez Zbigniewa Drozdowskiego. Pomiary cech morfologicznych zostały wykorzystane do wyliczenia (6) wskaźników. Za pomocą analizatora składu ciała InBody 170 wykonano 7 pomiarów składu ciała. Zgodnie z zaleceniami amerykańskiego Towarzystwa Terapeutów Ręki wykonano pomiar statycznej siły mięśni ręki przy użyciu dynamometru ściskowego. Próg bólu zawodników oceniono za pomocą algorytmu. Dokonano także analizy hipermobilności, przy wykorzystaniu skali Beightona. Przyjęta metodyka badań oraz analiza statystyczna wyników badań zostały opracowane poprawnie i umożliwiają prawidłowe przeprowadzenie badań zgodnie z założonym celem naukowym.

Wyniki badań zostały zaprezentowane w ośmiu podrozdziałach. w pracy Autorka postępuje się prawidłowo procedurami statystyki zaawansowanej w analizie wyników badań właściwych. Przedstawione wyniki zostały uzupełnione szczegółowym komentarzem. Analiza wyników poszczególnych parametrów badanych w pracy jest przedstawiona w sposób jasny i przejrzysty dając czytelnikowi pełen obraz zaobserwowanych zmienności w badanym zespole. Realizacja badań nie budzi zastrzeżeń. Dyskusja potwierdza wiedzę Doktorantki w zakresie podjętej problematyki oraz dojrzałość naukową i zdolność do kompleksowej interpretacji uzyskanych wyników. Dokonano poprawnej interpretacji badań porównując badanych zawodników do sportowców trenujących futbol amerykański w Stanach Zjednoczonych, który jest najbardziej popularną dyscypliną sportową oraz zawodników sportów walki i piłkarzy ręcznych.

Autorka potwierdza umiejętność i łatwość przeprowadzania syntezy i interpretacji uzyskanych wyników, opierając się na licznych publikacjach głównie autorów obcojęzycznych. Udowadnia zasób wiedzy i dorobek pisarski. w podsumowaniu wyników i wniosków Doktorantka ujęła w (6) punktach uzyskane wyniki badań. Wyniki badań stanowią podstawę do wysunięcia (3) wniosków. Wnioski z pracy odpowiadają założonym problemom poznawczym (tj. głównemu celowi oraz zadaniom badawczym). Stanowią one logiczną konsekwencję poprawnej interpretacji wyników badań własnych oraz przeprowadzonej dyskusji.

5. Uwagi krytyczne

W każdej recenzji pracy naukowej pewien fragment dotyczy uwag krytycznych. Wyszczególnione uwagi dotyczą aspektu zasad przygotowania badań lub prezentowanych wyników nie podważają jednak wartości merytorycznej pracy naukowej. Autorka nie powinna

odnosić wrażeń działań negatywnych ze strony recenzenta. Powinna jedynie wzbogacić wiedzę i warsztat pracy naukowej.

- wykaz stosowanych skrótów str. 5 - skróty wprowadza się dla wygody autora i czytelnika, wskazane byłoby rozpisanie ich w kolejności alfabetycznej,
- str.27- ryc. 1 „Podstawowe ustawienie zawodników formacji obronionej i atakującej w futbolu amerykańskim” . Pod tytułem ryciny należy umieścić przypis służący do udokumentowania faktu skorzystania z materiału źródłowego,
- stwierdzono brak układu chronologicznego piśmiennictwa w tekście - str. 17,18,29,30,34,73,
- rozdział 2 (str.36) jest „Cel pracy” wskazane jest "Cel badań",
- podrozdział 2.1 (str.37) jest „Hipotezy pracy” wskazane jest „hipotezy badawcze”,
- rozdział 3 (str.38) jest „Materiał i metody” należy „Materiał, metody i narzędzia badawcze”,
- podrozdział 3.1 (str.38) jest „Materiał badań” powinno być „Materiał badawczy”,
- str. 40 jest „Cechy morfologiczne zostały wykorzystane do wyliczenia następujących wskaźników (...)” - Autorka przedstawiła, w jaki sposób oblicza się wskaźniki. Biorąc pod uwagę czytelnika należałoby przedstawić zakres wartości lub klasyfikację wskaźników stosowaną dla mężczyzn.
- należy uzupełnić drobne usterki redakcyjne, które popełniono przy redakcji tabel (puste pola w tabelach) dotyczy to tabel 1,2,3,7,9,11;

5. Ocena końcowa

Pomimo wyróżnionych powyżej uwag recenzenta, warto zauważyć, że podjęta w przedstawionej do recenzji pracy problematyka jest oryginalna, aktualna i ważna poznawczo. Biorąc powyższe pod uwagę chciałbym pogratulować Doktorantce (i jej Promotorce) zarówno wyboru tematyki, jak i obranej drogi metodologicznej.

Ja, niżej podpisany stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska mgr Joanny Trubiłko spełnia warunki określone w art 13.1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz w stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki (Dz.U. z 2017r. poz.1789 ze zm.) i wnioskuję do Rady Naukowej Instytutu Nauk o Kulturze Fizycznej Uniwersytetu Szczecińskiego o dopuszczenie mgr Joanny Trubiłko do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Poznań, dnia 14 kwietnia 2023

.....*Marek Sokołowski*.....

prof. AWF dr hab. inż. Marek Sokołowski